PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2006. gada 16. novembrī *

Lieta T-333/03

Masdar (UK) Ltd, Everslija [*Eversley*] (Apvienotā Karaliste), ko pārstāv A. Bentlijs [*A. Bentley*], *QC*, un P. Grīns [*P. Green*], *barrister*,

prasītājs,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko pārstāv J. Enegrens [*J. Enegren*] un M. Vailderspins [*M. Wilderspin*], pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību atbilstoši EKL 235. pantam un 288. panta otrajai daļai, kuras mērķis ir panākt, ka tiek veikti maksājumi par prasītāja sniegtajiem pakalpojumiem atbilstoši līgumiem TACIS MO.94.01/01.01/B002 un RU 96/5276/00, atlīdzināti zaudējumi, kas prasītājam nodarīti sakarā ar nemaksāšanu par šiem pakalpojumiem, un samaksāti procenti.

* Tiesvedības valoda — angļu.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA
(piektā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*], tiesneses M. E. Martinša Ribeiru [*M. E. Martins Ribeiro*] un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],
sekretāre K. Poheca [*K. Pocheć*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 6. oktobrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Atbilstošās tiesību normas

1 28. panta 2. punkts 1977. gada 21. decembra Finanšu regulā par Eiropas Kopienu vispārējo budžetu (OV L 356, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Finanšu regula"), kas bija spēkā 2000. gada 4. aprīlī, noteica:

"Visi parādi, kas ir atzīti par drošiem, noteikta lieluma un kam ir pienācis atmaksāšanas termiņš, atbildīgajam kredītrīkotājam ir jākonstatē un jāizdod par tiem iekasēšanas rīkojums [..]."

Prāvas rašanās fakti

2 1994. gada sākumā Kopienas programmas par tehnisko palīdzību Neatkarīgo valstu savienībai (*TACIS*) ietvaros starp Komisiju, ko pārstāvēja "Ārējo ekonomisko attiecību" ģenerāldirektorāta (ĢD) ģenerāldirektora vietnieks, un *Helmico SA*, ko pārstāvēja tā izpilddirektors, tika noslēgts līgums ar numuru MO.94.01/01.01/B002. Šī līguma (turpmāk tekstā — "Moldovas līgums") nosaukums bija "Palīdzība privātas lauksaimnieku apvienības izveidošanai", un tas bija ietverts projektā ar numuru TACIS/FD MOL 9401 (turpmāk tekstā — "Moldovas projekts").

3 1996. gada aprīlī *Helmico* un prasītājs noslēdza apakšuzņēmuma līgumu, ar kuru *Helmico* uzticēja prasītājam kā apakšuzņēmējam sniegt dažus Moldovas līgumā paredzētus pakalpojumus.

4 1996. gada 27. septembrī starp Komisiju, ko pārstāvēja "Ārējo ekonomisko attiecību" ĢD ģenerāldirektora vietnieks, un *Helmico*, kuru pārstāvēja tā izpilddirektors, tika noslēgts *TACIS* līgums ar numuru RU 96-5276-00. Saskaņā ar šo līgumu (turpmāk tekstā — "Krievijas līgums") *Helmico* apņēmās Krievijā sniegt pakalpojumus atbilstoši projektam ar nosaukumu "Federālā sēklu sertifikācijas un pārbaudes sistēma", kuram bija piešķirts numurs FD RUS 9502 (turpmāk tekstā — "Krievijas projekts").

5 1996. gada decembrī *Helmico* un prasītājs Krievijas projekta ietvaros noslēdza apakšuzņēmuma līgumu, kas ļoti lielā mērā bija līdzīgs tam, kurš 1996. aprīlī tika noslēgts saistībā ar Moldovas projektu.

6 1997. gada beigās prasītājs sāka uztraukties par kavējumiem maksājumos, kas bija jāveic *Helmico*, kurš savam attaisnojumam norādīja, ka šajos nokavējumos ir

vainojama Komisija. Prasītājs sazinājās ar Komisijas dienestiem un uzzināja, ka minētajā datumā tā ir samaksājusi visus *Helmico* rēķinus. Sīkākas pārbaudes ļāva prasītājam atklāt, ka *Helmico* novēloti vai nepareizi informējis prasītāju par maksājumiem, ko tas saņēmis no Komisijas. Izrādījās, ka *Helmico* bija gaidījis ne mazāk kā deviņus mēnešus, lai informētu prasītāju par Komisijas izmaksāto līdzekļu saņemšanu, izliekoties, ka nav saņēmis visus maksājumus, kas Komisijai bija jāveic, kaut arī tos bija saņēmis, apgalvojot, ka maksājumu procedūra vēl nav pabeigta, kaut gan Komisija maksājumus jau bija veikusi, un nosūtot prasītājam Komisijai nosūtīto rēķinu kopijas, kuru vērtība neatbilda tai, par kādu prasītājs bija izrakstījis rēķinus *Helmico*.

7 1998. gada 2. oktobrī notika *Masdar* izpilddirektora un Komisijas pārstāvju sanāksme.

8 1998. gada 5. oktobrī Komisijas dienesti pa faksu nosūtīja vēstuli *Helmico*. Šajā vēstulē Komisija darīja zināmas savas bažas par to, ka konsorcija *Helmico* locekļu atšķirīgie viedokļi var apdraudēt Krievijas projekta īstenošanu, un uzsvēra, ka tā piešķir lielu nozīmi Krievijas līguma noteikumu ievērošanai un Krievijas projekta panākumiem. Tā lūdza *Helmico* sniegt garantijas, iesniedzot deklarāciju, kuru kopīgi parakstījis *Helmico* un prasītājs un kurā būtu norādīts, ka tie pilnībā ir vienojušies par Krievijas līguma noteikumu ievērošanu un ka Krievijas projekts tiks atbilstoši īstenots noteiktajos termiņos. Vēstulē bija precizēts, ka gadījumā, ja šāda deklarācija netiks saņemta līdz pirmdienai, 1998. gada 12. oktobrim, Komisija izmantos citus līdzekļus, lai nodrošinātu minētā projekta īstenošanu saskaņā ar Krievijas līguma noteikumiem.

9 1998. gada 6. oktobrī nosūtot faksu, *Helmico* atbildēja Komisijas dienestiem, ka atšķirības konsorcija locekļu viedokļos ir novērstas un ka Krievijas projekta īstenošana nekādā veidā nav apdraudēta. Šajā atbildē bija precizēts, ka konsorcija

locekļi vienojušies, ka visi turpmākie maksājumi, tostarp tie, kas veicami atbilstoši rēķiniem, kuru sagatavošana saistībā ar Krievijas projektu vēl joprojām nav pabeigta, tiks ieskaitīti prasītāja norādītajā bankas kontā, nevis *Helmico* bankas kontā. Tajā arī bija norādīts:

"Tika panākta vienošanās arī par to, ka līgumu pārvaldība no šodienas tiks nodota *Masdar* prezidentam — *S.* Vai jūs varētu ar mums sazināties cik vien iespējams drīz, lai apstiprinātu, ka jūs pieņemat šos grozījumus."

10 Šo vēstuli bija parakstījis *T.* kā *Helmico* izpilddirektors, un tajā bija iekļauta šāda ar roku rakstīta piezīme: "Apstiprināts, *S.*, *Masdar*, 1998. gada 6. oktobris."

11 Šādā pašā veidā formulētu un tajā pašā datumā nosūtītu vēstuli, ko parakstījis arī *Masdar* prezidents, *Helmico* nosūtīja Komisijai saistībā ar summām, kuras jāmaksā atbilstoši Moldovas līgumam.

12 1998. gada 7. oktobrī *Helmico* nosūtīja Komisijai vēl divas vēstules, ko bija parakstījis *T.*, kā arī *Masdar* vārdā — *S.* To saturs bija identisks 6. oktobra vēstuļu saturam, ja neņem vērā, ka ar Krievijas līgumu saistītajā vēstulē nebija minēts neviens bankas konts, bet ar Moldovas līgumu saistītajā vēstulē bija norādīts uz *Helmico* vārda Atēnās atvērts bankas konta numurs turpmāko maksājumu veikšanai.

13 1998. gada 8. oktobrī *Helmico* uzrakstīja divas vēstules par "līgumiem" atbildīgā Komisijas dienesta attiecīgo projektu vadītājiem, lai lūgtu tos visus turpmākos maksājumus Krievijas līguma un Moldovas līguma ietvaros ieskaitīt citā uz *Helmico* vārda Atēnās atvērtā kontā. Šo vēstuļu beigās ir norādīts:

"Šos norādījumus *Helmico* nevar atsaukt bez rakstiskas *Masdar* prezidenta *S.* piekrišanas. Mēs jums būsim pateicīgi, ja jūs informēsiet *Masdar* par maksājumu procedūras virzību un datumu, kurā maksājumi tiks veikti."

14 1998. gada 8. oktobrī *Helmico* un prasītājs parakstīja vienošanos, pilnvarojot *Masdar* prezidentu pārskaitīt līdzekļus no abiem Komisijai 1998. gada 7. un 8. oktobrī nosūtītajās vēstulēs minētajiem kontiem.

15 1998. gada 10. novembrī Komisija izdeva ziņojumu par tā projekta pabeigšanu, kas saistīts ar Krievijas projektu. Četras no sešām vērtēšanai nodotajām kategorijām saņēma vērtējumu "ļoti labi", viena — "labi" un vēl viena "kopumā apmierinoši". 1999. gada 26. februārī Komisija izdeva ziņojumu par tā projekta pabeigšanu, kas saistīts ar Moldovas projektu, kurā divas no vērtēšanai nodotajām kategorijām saņēma vērtējumu "labi" un četras pārējās "kopumā apmierinoši".

16 1999. gada februārī Komisijas ierēdņi uzsāka Moldovas un Krievijas projekta revīziju. Krievijas projekta revīzija tika pabeigta 1999. gada aprīlī. Moldovas projekta revīzija netika pabeigta 1999. gada jūlijā.

17 1999. gada 29. jūlijā Komisijas dienesti nosūtīja prasītājam vēstuli, kurā tie norādīja, ka, tā kā Komisija ir informēta par finanšu pārkāpumiem starp *Helmico* un prasītāju Krievijas līguma un Moldovas līguma izpildes laikā, tā ir apturējusi visus vēl neveiktos maksājumus un ir uzsākusi pilnīgu revīziju, lai noskaidrotu, vai, izpildot Krievijas līgumu un Moldovas līgumu, Kopienu līdzekļi ir izmantoti ļaunprātīgi. Apzinoties prasītāja finansiālās grūtības, Komisija tam darīja zināmu, ka Krievijas projekta ietvaros tā EUR 200 000 lielu summu ir ieskaitījusi *Helmico* kontā, kas minēts norādījumos, kurus šī sabiedrība nosūtīja 1998. gada 8. oktobrī.

18 EUR 200 000 liela summa minētajā kontā tika ieskaitīta 1999. gada augustā un pēc tam tika pārskaitīta uz prasītāja kontu.

19 Laika posmā no 1999. gada decembra līdz 2000. gada martam *Masdar* prezidents rakstīja vairākiem Komisijas ierēdņiem, kā arī par ārējām attiecībām atbildīgajam Komisijas loceklim Patenam [*Patten*]. Viens no dažādajiem uzdotajiem jautājumiem bija saistīts ar samaksu par *Masdar* sniegtajiem pakalpojumiem.

20 2000. gada 22. martā Komisijas vispārējā ārējo attiecību dienesta ģenerāldirektors rakstīja *Masdar* prezidentam, lai viņu informētu par to, ka:

"Intensīvu apspriežu beigās (kurās bija paredzētas vairākas iespējas, tostarp abu līgumu pilnīga izbeigšana, *Masdar* kontā ieskaitot papildu maksājumus, kas aprēķināti atkarībā no jūsu veiktajiem darbiem un izdevumiem) Komisijas dienesti beidzot nolēma atgūt līdzekļus, kas iepriekš izmaksāti līgumslēdzējam — *Helmico*. No tiesību viedokļa šķiet, ka visi maksājumi, kas veikti tieši *Masdar* (pat ja tie veikti, izmantojot *Helmico* bankas kontu, attiecībā uz kuru jums ir pilnvarojums), *Helmico*

maksātnespējas gadījumā tiks uzskatīti par *Helmico* administratoru vai parādnieku slepenu darbību; turklāt nav skaidrs, vai strīda gadījumā starp *Helmico* un *Masdar* Eiropas Komisijas izmaksātie līdzekļi noteikti paliks *Masdar* īpašumā, kā to vēlas Komisija."

21 2000. gada 23. martā Komisija nosūtīja *Helmico* vēstuli, lai darītu tam zināmu savu atteikumu samaksāt apturētos rēķinus un pieprasītu tam atmaksāt EUR 2 091 168,07 lielu kopējo summu. Komisija šādi rīkojās pēc tam, kad uzzināja, ka, izpildot Moldovas līgumu un Krievijas līgumu, *Helmico* bija rīkojies krāpnieciski.

22 2000. gada 31. martā prasītājs pret *Helmico* iesniedza prasību *High Court of Justice* (Anglija un Velsa), *Queen's Bench Division*, kurā tas lūdza samaksāt par pakalpojumiem, kas sniegti saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumu, īstenojot Moldovas līgumu un Krievijas līgumu, kopumā par summu EUR 453 000 apmērā.

23 2000. gada 4. aprīlī Komisija atbilstoši Finanšu regulas 28. panta 2. punktam izdeva divus oficiālus *Helmico* adresētus iekasēšanas rīkojumus. Šo dokumentu saturs prasītāja advokātiem tika darīts zināms 2002. gada 1. februārī (skat. šī sprieduma 36. punktu).

24 2000. gada 15. jūnijā par ārējām attiecībām atbildīgajam Komisijas loceklim *Masdar* prezidents nosūtīja faksu, kurā viņš paziņoja:

"Ir pagājuši 18 mēneši kopš mēs brīdinājām Eiropas Komisiju par grūtībām, kas mums saistībā ar diviem iepriekš minētajiem projektiem radušās attiecībās ar mūsu

partneriem *Helmico*. Mēs esam saņēmuši apstiprinājumu tam, ka tad, ja mēs turpināsim īstenot projektus, Eiropas Komisija parūpēsies par to, ka mums tiek izmaksāta atlīdzība par sniegtajiem pakalpojumiem. Mēs turpinājām finansēt un īstenot abus projektus jūsu vārdā, sedzot lielas papildizmaksas, neraugoties uz to, ka apzinājāmies, ka *Helmico* ir apkrāpis *Masdar* un ka šie līdzekļi, iespējams, vairs nebūs atgūstami."

25 Komisijas locekļa 2000. gada 25. jūlija vēstulē sniegtā atbilde apstiprina Komisijas nostāju, kas pausta 2000. gada 22. marta vēstulē.

26 2001. gada 5. februārī *Masdar* prezidents atkārtoti nosūtīja faksu par ārējām attiecībām atbildīgajam Komisijas loceklim, izvirzot argumentus, saskaņā ar kuriem, pirmkārt, prasītājs bija ar Komisiju noslēgtā Krievijas līguma un Moldovas līguma līgumslēdzēja puse un, otrkārt, 1998. gada 2. oktobra sanāksmē Komisijas loceklis bija apstiprinājis, ka prasītājs saņems atlīdzību, ja tas turpinās īstenot Krievijas projektu un Moldovas projektu.

27 2001. gada aprīlī prasītājs sazinājās ar Komisiju, lai noskaidrotu, vai atlīdzību par pakalpojumiem, kuri sniegti *Helmico* un par kuriem tam izsniegti rēķini, ir iespējams saņemt tieši no Komisijas.

28 Ar 2001. gada 8. maija vēstuli par ārējām attiecībām atbildīgais Komisijas loceklis atkāroti izteica Komisijas nostāju, saskaņā ar kuru prasītājs nebija Krievijas līguma un Moldovas līguma līgumslēdzēja puse.

29 2001. gada 21. maijā notika prasītāja advokātu un Komisijas dienestu sanāksme, lai noskaidrotu, vai ir iespējams atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem prasītājam izmaksāt tieši.

30 2001. gada 1. augustā prasītāja advokāti atkārtoti izteica lūgumu saņemt no Komisijas *ex gratia* maksājumus. Prasītājs lūdza samaksāt EUR 448 947,78 vai, pakārtoti, EUR 249 314. Pirmais skaitlis atbilda kopējai summai, par kuru *Helmico* bija Komisijai iesniedzis rēķinus un kura vēl nebija samaksāta, bet otrais skaitlis atbilda atlīdzībai par darbiem, kuri veikti pēc krāpšanas atklāšanas.

31 2001. gada 28. augustā notika prasītāja advokātu un Komisijas dienestu sanāksme, lai noskaidrotu, vai ir iespējams atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem prasītājam izmaksāt tieši.

32 2001. gada 10. oktobrī prasītāja advokāti nosūtīja Komisijas dienestiem 1998. gadā sagatavotā ziņojuma kopiju. Šis dokuments tika uzskatīts par tādu, kas palīdzēs Komisijas dienestiem atrast *Helmico* administratorus.

33 2001. gada 16. oktobrī Komisijas dienesti atbildēja, ka informācija ir nodota kompetentajiem "Budžeta" ĢD dienestiem, Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai un Finanšu un līgumu nodaļai, kas nodarbojas ar *TACIS* programmām, un ka Komisijas dienesti veic visus pasākumus, kuri nepieciešami, lai atrastu *Helmico* administratorus.

34 2001. gada 16. oktobrī prasītāja advokāti nosūtīja Komisijai vēstuli par to, ka starp Komisijas dienestiem un prasītāju pastāv klusējot panākta vienošanās, saskaņā ar kuru Komisija, sākot no 1998. gada 8. oktobra, maksā prasītājam, ar nosacījumu, ka tas parūpējas, lai Krievijas projekts un Moldovas projekts tiktu atbilstoši īstenoti. Galvenie šajā vēstulē izteiktie argumenti ir vērsti uz to, lai pierādītu, ka Komisija bija

pieļāvusi, ka, sākot no 1998. gada, prasītājs kļūst par galveno Krievijas projekta līgumslēdzēju pusi. Šīs vēstules beigās bija norādīts:

"Es būšu pateicīgs, ja jūs man darīsiet zināmu to, vai Komisijas dienesti piekrīt šajā vēstulē izteiktajam argumentam un vai attiecīgā gadījumā tie ir gatavi izmaksāt *Masdar Ltd* summu EUR 279 711,85 apmērā, gaidot pret *Helmico* uzsāktās atmaksāšanas procedūras pabeigšanu."

35 Prasītāja advokātu izteiktos argumentus Komisijas dienesti noraidīja 2001. gada 13. novembra vēstulē. Vēstules beigās bija norādīts:

"Komisija no *Helmico* pārstāvjiem atgūs šai sabiedrībai izmaksātās summas, pamatojoties uz iekasēšanas rīkojumu. Atkarībā no šīs procedūras iznākuma varētu tikt pieņemti jauni noteikumi par atmaksāto summu izmantošanu."

36 2002. gada 1. februāra rakstveida atbildē uz prasītāja advokātu izteikto lūgumu Komisijas dienesti paskaidroja, ka 2000. gada 4. aprīlī *Helmico* zināšanai tika izdoti divi oficiāli iekasēšanas rīkojumi — viens saistībā ar Moldovas līgumu par EUR 1 236 200,91 lielu summu un otrs saistībā ar Krievijas līgumu par EUR 854 967,16 lielu summu, proti, kopumā par EUR 2 091 168,07 lielu summu.

37 2002. gada 27. februārī Komisijas dienestiem nosūtītajā vēstulē prasītāja advokāti konstatēja, ka abos oficiālajos iekasēšanas rīkojumos norādītā summa aptuveni atbilda summām, kas norādītas aprēķinā par summām, kuras Komisija izmaksājusi

Helmico. No tā advokāti secina, ka Komisija nebija uzskatījusi par nepieciešamu izdot iekasēšanas rīkojumus par summām, ko *Helmico* bija norādījis Komisijai nodotajos rēķinos, bet ko tā nebija samaksājusi.

38 2002. gada 11. martā Komisijas dienesti nosūtīja vēstuli prasītāja advokātiem, lai apstiprinātu, ka abos *Helmico* zināšanai 2000. gada 4. aprīlī izdotajos Komisijas dienestu oficiālajos iekasēšanas rīkojumos nav iekļautas summas, ko *Helmico* bija norādījis Komisijai nodotajos rēķinos, bet ko tā nebija samaksājusi.

39 2002. gada 17. decembrī Komisijas Juridiskais dienests nodeva prasītāja advokātiem aprēķinu par summām, par kurām *Helmico* bija iesniedzis rēķinus Komisijai, kā arī darīja zināmus datumus, maksājumu apmēru un neveikto maksājumu apmēru.

40 2003. gada 18. februārī notika prasītājas advokātu un Komisijas dienestu sanāksme.

41 2003. gada 23. aprīlī prasītāja advokāti nosūtīja Komisijas dienestiem ierakstītu vēstuli, kuras beigās bija norādīts:

"[..] Ja Komisijas dienesti, vēlākais, 2003. gada 15. maijā nespēs izteikt konkrētu piedāvājumu par atlīdzību, kas mūsu klientam izmaksājama par sniegtajiem pakalpojumiem, Pirmās instances tiesā atbilstoši EKL 235. un 288. pantam (bijušais EK līguma 178. un 215. pants) pret Komisiju tiks celta prasība par zaudējumu atlīdzību."

42 2003. gada 15. maijā pa faksu Komisija nosūtīja vēstuli prasītāja advokātiem, piedāvājot viņiem satikties sanāksmē, lai apspriestu iespējamā risinājuma panākšanu mierizlīguma ceļā, saskaņā ar kuru Komisija izmaksātu prasītājam EUR 249 314,35 lielu summu par darbiem, kas veikti pēc *Helmico* īstenotās krāpšanas atklāšanas, ja prasītājs iesniegtu pierādījumus par vienošanos, kura paredz, ka Komisija tam maksā tieši, ja tas pabeidz īstenot Krievijas projektu un Moldovas projektu.

43 2003. gada 23. jūnija ierakstītajā vēstulē prasītāja advokāti Komisijas dienestiem atbildēja, ka viņi atsakās turpināt sarunas atbilstoši Komisijas piedāvātajiem noteikumiem, sīki izklāstot prasītāja lūgumu, kā arī noteikumus un nosacījumus, ar kādiem tas piekrīt piedalīties sanāksmē.

44 Pēc šīs ierakstītās vēstules nosūtīšanas 2003. gada 3. jūlijā tika nosūtīts arī fakss, kurā prasītāja advokāti pieprasīja Komisijai sniegt atbildi par to, vai līdz 2003. gada 15. jūlijam ir iespējams organizēt sanāksmi atbilstoši piedāvātajiem nosacījumiem, un norādīja, ka gadījumā, ja šāda sanāksme nenotiks, Pirmās instances tiesā tiks celta prasība.

45 Ar 2003. gada 22. jūlija vēstuli Komisijas dienesti atbildēja, ka tie nevar apmierināt prasītāja lūgumu veikt maksājumus.

Tiesvedība

46 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2003. gada 30. septembrī, prasītājs cēla šo prasību.

47 Rakstveida process tika pabeigts 2004. gada 22. aprīlī.

48 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (piektā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu un Pirmās instances tiesas reglamenta 64. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu ietvaros aicināja lietas dalībniekus līdz tiesas sēdei iesniegt atsevišķus dokumentus un atbildēt uz dažiem rakstveida jautājumiem. Lietas dalībnieki šos lūgumus izpildīja noteiktajos termiņos.

49 2005. gada 6. oktobrī kā procesa organizatoriskais pasākums tika rīkota Pirmās instances tiesas piektās palātas neoficiāla sanāksme, lai izmantotu iespējas panākt lietas risinājumu mierizlīguma ceļā.

50 Tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz jautājumiem, ko Pirmās instances tiesa uzdeva 2005. gada 6. oktobra tiesas sēdē.

51 Tiesas sēdes beigās Pirmās instances tiesa noteica termiņu — 2005. gada 30. novembri, lai lietas dalībnieki varētu izmantot iespējas panākt lietas risinājumu mierizlīguma ceļā. Tādējādi piektās palātas priekšsēdētājs nolēma atlikt mutvārdu procesa pabeigšanu.

52 Ar 2005. gada 23. novembrī Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegto vēstuli prasītājs informēja Pirmās instances tiesu, ka šajā datumā lietas dalībnieki vēl nav panākuši risinājumu mierizlīguma ceļā.

53 Šajā pašā vēstulē prasītājs daļēji atteicās no savām prasībām par zaudējumu atlīdzību, tā rezultātā grozot savus prasījumus. Tas atteicās pilnībā vai daļēji pieprasīt zaudējumu atlīdzību, kas atbilst atsevišķām netiešo zaudējumu daļām par kopējo summu 1 402 179,95 sterliņu mārciņu (GBP) apmērā, izņemot summu, kas varētu tikt piešķirta kā atlīdzība par morālo kaitējumu.

54 Ar 2004. gada 29. novembrī Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegto vēstuli Komisija informēja Pirmās instances tiesu, ka lietas dalībnieki nevarēja panākt lietas risinājumu mierizlīguma ceļā.

55 2006. gada 6. janvārī Komisija iesniedza savus apsvērumus par prasītāja daļēju atteikšanos no saviem prasījumiem par zaudējumu atlīdzību. Komisija cita starpā norādīja, ka tā uztur savus pamata prasījumus, proti, noraidīt prasību un piespriest prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Komisija pakārtoti uzsvēra, ka pat tad, ja prasītājs pilnībā vai daļēji uzvarētu lietu, tam tomēr būtu jāsedz vismaz viena trešdaļa no saviem tiesāšanās izdevumiem.

56 Piektās palātas priekšsēdētājs mutvārdu procesu pabeidza 2006. gada 16. janvārī. Lietas dalībnieki par to tika informēti ar 2006. gada 18. janvāra vēstuli.

Lietas dalībnieku prasījumi

57 Prasītāja prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— uzdot Komisijai izmaksāt prasītājam:

— EUR 448 947,78 lielu summu atbilstoši galvenajai prasībai;

— procentus, kuri jāmaksā saistībā ar šo summu 2003. gada 31. jūlijā un kuru apmērs ir GBP 98 121,24, kā arī procentus par laika posmu no 2003. gada 1. augusta līdz sprieduma pasludināšanas dienai;

— kā atlīdzību par netieši radītiem zaudējumiem šādas summas:

— GBP 34 751,14, ko veido atlīdzība advokātiem;

— GBP 87 000, ko veido atlīdzība par zaudējumiem, kas radušies sakarā ar nepieciešamību pārdot dažus no saviem nekustamajiem īpašumiem nepiemērotā brīdī;

— summu, ko Pirmās instances tiesa uzskata par atbilstošu atlīdzībai par morālo kaitējumu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus šajā tiesvedībā.

58 Komisijas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— prasību noraidīt kā nepamatotu;

— piespriest prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;

— pakārtoti, ja prasītājs pilnībā vai daļēji uzvar lietu, piespriest prasītājam segt vismaz vienu trešdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem.

Juridiskais pamatojums

Pirmās instances tiesas ievada apsvērumi

59 Vispirms ir jāatgādina, kā tas izriet no pastāvīgās judikatūras, ka Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība par tās iestāžu nelikumīgu rīcību EKL 288. panta otrās daļas nozīmē ir atkarīga no vairākiem nosacījumiem, proti, vai rīcība, par kuru tiek vainotas iestādes, ir nelikumīga, vai zaudējumi patiesi pastāv un vai pastāv cēloņsakarība starp attiecīgo rīcību un zaudējumiem (Tiesas 1982. gada 29. septembra spriedums lietā 26/81 *Oleifici Mediterranei*/EEK, *Recueil*, 3057. lpp., 16. punkts; Pirmās instances tiesas 1996. gada 11. jūlija spriedums lietā T-175/94 *International Procurement Services*/Komisija, *Recueil*, II-729. lpp., 44. punkts, un 1997. gada 11. jūlija spriedums lietā T-267/94 *Oleifici Italiani*/Komisija, *Recueil*, II-1239. lpp., 20. punkts).

60 Ja viens no šiem nosacījumiem nav izpildīts, prasība ir jānoraida pilnībā un citi nosacījumi nav jāizvērtē (Tiesas 1994. gada 15. septembra spriedums lietā C-146/91 *KYDEP*/Padome un Komisija, *Recueil*, I-4199. lpp., 19. un 81. punkts; Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. februāra spriedums lietā T-170/00 *Förde-Reederei*/ Padome un Komisija, *Recueil*, II-515. lpp., 37. punkts, un 2003. gada 19. marta spriedums lietā T-273/01 *Innova Privat-Akademie*/Komisija, *Recueil*, II-1093. lpp., 23. punkts).

61 Lai būtu izpildīts nosacījums par to, ka rīcībai, par kuru tiek vainota iestāde, ir jābūt prettiesiskai, judikatūrā ir paredzēts, ka ir jākonstatē pietiekami būtisks tādas tiesību normas pārkāpums, kas piešķir tiesības privātpersonām (Tiesas 2000. gada 4. jūlija spriedums lietā C-352/98 P *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, *Recueil*, I-5291. lpp., 42. punkts).

62 Izšķirošais kritērijs, kas ļauj uzskatīt, ka ir izpildīts nosacījums par to, ka pārkāpumam ir jābūt pietiekami būtiskam, ir tas, ka attiecīgā Kopienu iestāde acīmredzami un smagi ir pārkāpusi savu izvērtēšanas pilnvaru robežas. Ja šīs iestādes izvērtēšanas pilnvaras ir būtiski ierobežotas vai pat nepastāv, pietiekami būtiska pārkāpuma konstatēšanai pietiek arī ar vienkāršu Kopienu tiesību pārkāpumu (Tiesas 2002. gada 10. decembra spriedums lietā C-312/00 P Komisija/*Camar* un *Tico*, *Recueil*, I-11355. lpp., 54. punkts, un Pirmās instances tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 un T-225/99 *Comafrica* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, *Recueil*, II-1975. lpp., 134. punkts).

63 Jāpiebilst, ka EKL 288. panta otrā daļa uzliek Kopienai pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko radījušas tās iestādes, atbilstoši "vispārējiem principiem, kuri kopīgi visām dalībvalstu tiesību sistēmām", līdz ar to neierobežojot šo principu piemērojamību un attiecinot to ne tikai uz Kopienas ārpuslīgumisko atbildību par minēto iestāžu nelikumīgu rīcību.

64 Valsts tiesību normas par ārpuslīgumisko atbildību ļauj privātpersonām īpašās jomās un atbilstoši dažādiem noteikumiem tiesas ceļā, kaut arī atšķirīgā mērā, iegūt atlīdzību par konkrētiem zaudējumiem, pat ja zaudējumu nodarītājs nav rīkojies nelikumīgi.

65 Gadījumā, ja zaudējumi radušies Kopienu iestāžu rīcības dēļ, kuras nelikumība nav pierādīta, Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība var iestāties, ja ir izpildīti pilnīgi visi

nosacījumi, kas attiecas uz patiesi pastāvošu kaitējumu, cēloņsakarību starp šo kaitējumu un Kopienu iestāžu rīcību, kā arī uz attiecīgā kaitējuma neparasto un īpašo raksturu (šajā sakarā skat. Tiesas 2000. gada 15. jūnija spriedumu lietā C-237/98 P *Dorsch Consult*/Padome un Komisija, *Recueil*, I-4549. lpp., 19. punkts).

66 Runājot par diviem minētajiem jēdzieniem, kaitējums ir, pirmkārt, neparasts, ja tas pārsniedz ekonomiskā riska robežas, kas ir neatņemama attiecīgajā nozarē veiktās darbības daļa, un, otrkārt, īpaši, ja tas nesamērīgi ietekmē īpašu uzņēmēju kategoriju salīdzinājumā ar citiem uzņēmējiem (iepriekš minētais Pirmās instances tiesas spriedums lietā *Förde-Reederei*/Padome un Komisija, 56. punkts, un 2004. gada 10. februāra spriedums apvienotajās lietās T-64/01 un T-65/01 *Afrikanische Frucht-Compagnie* un *Internationale Fruchtimport Gesellchaft Weichert*/Padome un Komisija, *Recueil*, II-521. lpp., 151. punkts).

67 Prasītāja pieteikums par zaudējumu atlīdzību ir jāizvērtē, ņemot vērā šos apsvērumus.

68 Prasītājs uzsver, ka tā prasība ir pamatota, jo Komisija ir pārkāpusi ārpuslīgumiskās atbildības principus, kas ir atzīti ļoti daudzās dalībvalstīs. Tas šajā sakarā norāda uz šādām prasībām:

— civilprasību, kas pamatota ar principu, kurš paredz aizliegumu nepamatoti iedzīvoties (*de in rem verso*);

— civilprasību, kas pamatota ar neuzdoto lietvedību (*negotiorum gestio*);

— prasību, kas pamatota ar Kopienu tiesību principa par tiesiskās paļāvības aizsardzību pārkāpumu;

— civilprasību, kas pamatota ar to, ka Komisijas dienestu darbībā ir saskatāma vaina vai nolaidība, kuras rezultātā tam tika nodarīts kaitējums.

69 Pirmās instances tiesa norāda, ka prasītāja prasība par zaudējumu atlīdzību ir balstīta, pirmkārt, uz sistēmu, kas paredz ārpuslīgumisko atbildību, kura nav saistīta ar Kopienu iestāžu vai to darbinieku nelikumīgu rīcību savu pienākumu izpildē (nepamatota iedzīvošanās un neuzdotā lietvedība), un, otrkārt, uz sistēmu, kas paredz Kopienas ārpuslīgumisko atbildību sakarā ar tās iestāžu un to darbinieku nelikumīgu rīcību, izpildot savus pienākumus (tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpums un Komisijas vaina vai nolaidība).

*Par lūgumiem, kas pamatoti ar Kopienas ārpuslīgumisko atbildību gadījumā, ja tās iestādes nav rīkojušās nelikumīgi (*de in rem verso *un* negotiorum gestio *prasība)*

Lietas dalībnieku argumenti

70 Saistībā ar *de in rem verso* civilprasību prasītājs uzsver, ka tās iesniegšana atbilstoši principiem, kas kopēji dalībvalstīm, ir atkarīga no četru nosacījumu izpildes:

— atbildētājs ir iedzīvojies;

— prasītājs ir nonācis nabadzībā;

— starp atbildētāja iedzīvošanos un prasītāja nonākšanu nabadzībā pastāv saikne;

— ne iedzīvošanās, ne nonākšanai nabadzībā nav spēkā esoša juridiskā pamata: citiem vārdiem sakot, iedzīvošanās ir nepamatota vai bez "iemesla".

71 Saistībā ar pirmo nosacījumu prasītājs apgalvo, ka Komisija ir iedzīvojusies par summu, kuru veido kopējā to pakalpojumu vērtība, kas ir norādīti rēķinos, kuru samaksāšana tika apturēta, proti, EUR 448 947,78.

72 Saistībā ar otro nosacījumu prasītājs apgalvo, ka, tā kā rēķini, kuru samaksāšanu Komisija ir apturējusi, atbilst pakalpojumiem, kurus tas sniedzis vai saistībā ar kuriem tas ir darbojies kā apakšuzņēmējs trešo personu labā un kuru izmaksas tas sedzis, šīs apturēšanas rezultātā tas ir kļuvis nabadzīgāks par tām pašām summām. Šīs summas nebija iespējams atgūt no *Helmico*, kas aizstāvībai saistībā ar prasītāja celto prasību Apvienotajā Karalistē atsaucās uz to, ka Komisija ir apturējusi maksājumu veikšanu un izdevusi iekasēšanas rīkojumus. Prasītājs piebilst, ka acīmredzamā *Helmico* maksātnespēja, kā arī tā administratoru pazušana tā nonākšanu nabadzībā padarīja neatgriezenisku.

73 Saistībā ar trešo nosacījumu prasītājs apgalvo, ka no iepriekš izklāstītā izriet, ka starp summu, par kādu Komisija iedzīvojās, un summu, par kādu prasītājs kļuva nabadzīgāks, pastāv tieša saikne.

74 Saistībā ar ceturto nosacījumu prasītājs apgalvo, ka Komisijas atteikumu samaksāt par darbiem, kas veikti pēc krāpšanas atklāšanas 1998. gada oktobrī, nevar pamatot ar Finanšu regulu, jo vēlāk izsniegto rēķinu likumība nav apšaubīta. Tādējādi Komisija, pilnībā zinot faktiskos apstākļus, varēja saņemt prasītāja sniegtos pakalpojumus un nemaksāt par tiem, izmantojot savas apturēšanas un atgūšanas pilnvaras brīdī, kad prasītājs bija pabeidzis savu pienākumu izpildi, un neņemot vērā, ka maksāšana bija vienīgais līgumiskais pienākums, kas tai bija jāizpilda. Tādējādi Komisija nepamatoti un bez iemesla ir iedzīvojusies.

75 Prasītājs atsaucas arī uz vispārējo Kopienu tiesību principu, saskaņā ar kuru Kopiena nedrīkst nepamatoti iedzīvoties, kaitējot trešām personām.

76 Saistībā ar civilprasību, kas pamatota ar neuzdoto lietvedību, prasītājs uzsver, ka tās izmantošana atbilstoši tiesību principiem, kas kopīgi dalībvalstīm, ir atkarīga no piecu šādu nosacījumu izpildes:

— pārstāvamā lietu vešanai neatkarīgi no tā, vai lietvedība ir juridiska vai materiāla rakstura, ir jāsniedz labums pārstāvamajam;

— faktisko apstākļu rašanās brīdī pārstāvamais nespēja vest savas lietas, bet tās bija jāvada;

— lietvedim nebija nodoma rīkoties bez atlīdzības; nepastāvēja *animus donandi*;

— lietvedim nebija nekāda līgumiska pienākuma vest pārstāvamā lietas;

— varēja saprātīgi sagaidīt, ka pārstāvamais būtu rīkojies kā lietvedis, ja viņš būtu zinājis par nepieciešamību rīkoties.

77 Pirmais nosacījums ir izpildīts, jo Komisija ir izdevusi pozitīvus ziņojumus par projekta pabeigšanu un tādējādi ir pieņēmusi prasītāja darbu.

78 Otrais nosacījums ir izpildīts, jo no 1998. gada 5. oktobra faksa acīmredzami izriet, ka Komisijas dienesti, baidoties, ka Krievijas līguma un Moldovas līguma izpilde netiks pabeigta, lūdza prasītājam veikt pasākumus, lai nodrošinātu to pabeigšanu.

79 Trešais nosacījums ir izpildīts, jo prasītājs 1998. gada oktobrī bija paudis savas bažas attiecībā uz nemaksāšanu, kas pierāda, ka tam nebija nodoma attiecīgos pakalpojumus sniegt bez maksas. Iepriekš minēto apstiprina tas, ka prasītājs bija vienojies ar *Helmico* par īpaša konta atvēršanu, attiecībā uz kuru tam bija izsniegts pilnvarojums, atbilstoši kuram visi Komisijas veiktie maksājumi šajā kontā varēja tikt pārskaitīti prasītājam.

80 Ceturtais nosacījums ir izpildīts tiktāl, ciktāl Komisijas dienesti paši noliedz, ka starp Komisiju un prasītāju pastāv jebkāda līgumiska saikne.

81 Piektais nosacījums ir izpildīts, ņemot vērā, ka Komisijas dienesti savā 1998. gada 5. oktobra faksā rakstīja:

"Ja līdz 12. oktobrim netiks saņemta šāda garantija, Komisija izmantos citus līdzekļus, lai nodrošinātu projekta pabeigšanu saskaņā ar līguma noteikumiem."

82 Prasītājs uzskata, ka neuzdotā lietvedība rada lietvedim pienākumu turpināt vest lietas pārstāvamā vārdā tikmēr, kamēr pēdējais minētais būs spējīgs pats par tām parūpēties un rīkoties saprātīgi, kā gādīgs ģimenes tēvs. Pārstāvamajam ir jāizmaksā lietvedim atlīdzība par sniegtajiem pakalpojumiem un jāatlīdzina saistībā ar šo lietvedību radušies izdevumi. Tā kā šajā gadījumā prasītājs ir pabeidzis Krievijas projektu un Moldovas projektu un ir rīkojies saprātīgi, tam ir tiesības uz saprātīgu atlīdzību par veikto darbu un uz visu to izdevumu atlīdzību, kas radušies šo darbu veikšanai.

83 Prasītājs apgalvo, ka šo vispārējo ar ārpuslīgumisko atbildību saistīto principu, kas kopīgi dalībvalstīm, īstenošana nav pakļauta nosacījumam par iedzīvojušās personas vai lietveža nelikumīgu rīcību. Par nelikumīgu darbību runa ir tikai tad, ja iedzīvojusies persona atsakās atmaksāt nabadzībā nonākušajai personai (*de in rem verso* prasība) vai pārstāvamais atsakās izmaksāt atlīdzību lietvedim (*negotiorum gestio*). Tādējādi prasītājs secina, ka visi šie lūgumi ir pamatoti.

84 Komisija atsaucas uz judikatūru, saskaņā ar kuru Kopienas ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās ir atkarīga no tā, vai prasītājs pierāda rīcības, par kuru tiek vainota attiecīgā iestāde, nelikumību, to, ka zaudējumi patiešām pastāv, un to, ka starp šo rīcību un norādīto kaitējumu pastāv cēloņsakarība (Pirmās instances tiesas 1998. gada 29. janvāra spriedums lietā T-113/96 *Dubois* un *Fils*/Padome un Komisija, *Recueil*, II-125. lpp., 54. punkts, un 2003. gada 27. februāra spriedums lietā

T-61/01 *Vendedurías de Armadores Reunidos*/Komisija, *Recueil*, II-327. lpp., 40. punkts). Ja viens no šiem nosacījumiem nav izpildīts, prasība ir jānoraida kopumā, un citi nosacījumi par ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos nav jāizskata (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Innova Privat Akademie*/Komisija, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

85 Komisija galvenokārt apgalvo, ka, tā kā savos lūgumos, kas ir pamatoti attiecīgi ar *de in rem verso* prasību un *negotiorum gestio* prasību, prasītājs nemin nevienu precīzu apgalvojumu par Komisijas rīcības nelikumību, šie lūgumi ir jānoraida, jo nosacījums, kas saistīts ar iestādes rīcības nelikumību, nav izpildīts. Saistībā ar prasītāja argumentu, saskaņā ar kuru atlīdzības neizmaksāšana pati par sevi ir nelikumīga darbība, Komisija uzskata, ka runa ir par vienvirziena argumentāciju, jo norādītie zaudējumi un fakti, kas izraisa atbildības iestāšanos, ir viens un tas pats.

86 Pakārtoti Komisija apgalvo, ka nosacījumi, kam ir jābūt izpildītiem, lai varētu celt prasību, kura pamatota ar principu, kas paredz aizliegumu bez iemesla iedzīvoties, vai ar neuzdoto lietvedību, nav izpildīti.

87 Komisijai nevar pārmest, ka tā nepamatoti vai bez iemesla ir iedzīvojusies, kaitējot prasītājam, tikai tāpēc, ka tā apturējusi maksājumu veikšanu *Helmico* un attiecībā uz to izdevusi iekasēšanas rīkojumus, jo to līgumisko attiecību ietvaros bija notikusi krāpšana. Šādi rīkojoties, Komisija izpildīja Finanšu regulā skaidri paredzētu pienākumu, kas pretēji tam, ko apgalvo prasītājs, neradīja tiesības apakšuzņēmējam. Komisija tieši pretēji uzskata, ka šāds pienākums noliedz iespēju ņemt vērā jebkuras trešās personas intereses.

88 Prasītājam nav nekāda pamata apgalvot, ka tas "nepamatoti" nonāca nabadzībā, jo summa, kas pieprasīta par darbiem, kuri veikti, izpildot līgumā paredzētos pienākumus, atbilst summai, kuru tam ir parādā *Helmico* atbilstoši apakšuzņēmuma līgumiem. Komisija atgādina, ka prasītājs izvēlējās neiesaistīties līgumattiecībās ar to un tāpēc nevar pieprasīt garantijas, uz kurām tam būtu tiesības kā līgumslēdzējai pusei.

89 Komisija uzskata, ka civilprasību, kas pamatota ar *negotiorum gestio*, nav paredzēts izmantot situācijā, kurā apakšuzņēmējs atbilstoši līgumam izpilda darbus par labu trešām personām. Komisija atsaucas uz rakstiem, ko 2003. gada oktobrī Eiropas Civilkodeksu pētījumu grupa sagatavoja par Eiropas tiesību principiem, kas attiecas uz brīvprātīgu iesaistīšanos citu personu lietās. Šajos rakstos ir norādīts, ka atbildība *a priori* neiestājas tad, "ja iesaistījusies persona uzņemas saistības pret trešām personām rīkoties". Tā kā šajā gadījumā prasītājs tikai izpildīja pienākumus, ko tam uzliek ar *Helmico* noslēgtais līgums, atbildība atbilstoši *negotiorum gestio* neiestājas *a priori*.

90 Saskaņā ar šiem rakstiem atbildība, kas pamatota ar *negotiorum gestio*, neiestājas arī tāpēc, ka "iesaistītajai personai" ir jābūt "pamatotam iemeslam rīkoties". "Iesaistītajai personai nav pamatota iemesla rīkoties, ja pastāv reāla iespēja uzzināt, kāda ir pilnvarotāja griba, bet ja tā atturas uzzināt, kāda ir šī griba". Šajā gadījumā Komisija uzskata — pat ja pieņem, ka ar *Helmico* noslēgtais līgums bija beidzis pastāvēt (kā tas nav šajā gadījumā), prasītājam bija visas iespējas uzzināt, kādas ir Komisijas vēlmes. Atturoties to darīt, prasītājs ir rīkojies "nesaprātīgi"; tā kā prasītājs rīkojās šādā veidā un secināja, ka Komisija vēlējās, lai tas rīkojas tādā veidā, kādā tas rīkojās, šī lūguma daļa ir jāiekļauj pamatā, kas balstīts uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu.

Pirmās instances tiesas vērtējums

91 Vispirms ir jānorāda, ka sistēmā, kura paredz tādu ārpuslīgumisko atbildību, kāda ir paredzēta lielākajā daļā valsts tiesību sistēmu, ne vienmēr ir iekļauts nosacījums par

atbildētāja rīcības nelikumību vai tā vainu. Prasības sakarā ar nepamatotu iedzīvošanos vai neuzdoto lietvedību īpašos civiltiesībās paredzētos apstākļos ir vērstas uz to, lai radītu ārpuslīgumisku pienākumu avotu tam, kas atrodas iedzīvojušās personas vai pārstāvamā statusā, un parasti to mērķis attiecīgi ir panākt, ka tiek atmaksātas nepamatoti saņemtās summas vai ka lietvedim tiek izmaksāta atlīdzība.

92 Tādējādi no iepriekš minētā neizriet, ka šie prasītāja norādītie pamati, kas ir balstīti uz nepamatotu iedzīvošanos un uz neuzdoto lietvedību, ir jānoraida tikai tāpēc vien, ka nosacījums par iestādes nelikumīgu rīcību nav izpildīts, uz ko kā galveno argumentu atsaucas Komisija.

93 Kā jau ir izklāstīts šī sprieduma 63.–66. punktā, EKL 288. panta otrā daļa uzliek Kopienai pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko radījušas tās iestādes, neparedzot, ka Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība ir tikai atbildība vainas dēļ. Kopienu iestādes darbība vai rīcība, pat ja tā ir likumīga, var radīt neparastu un īpašu kaitējumu, kas Kopienai ir jāatlīdzina saskaņā ar iepriekš minēto judikatūru.

94 Turklāt Kopienu tiesa jau iepriekš ir piemērojusi dažus principus par nepamatotu maksājumu atgūšanu, it īpaši jautājumā par nepamatotu iedzīvošanos, kuras aizliegums veido vispārēju Kopienu tiesību principu (Tiesas 1990. gada 10. jūlija spriedums lietā 259/87 Grieķija/Komisija, *Recueil*, 2845. lpp., publicēts kopsavilkuma veidā, 26. punkts; Pirmās instances tiesas 2001. gada 10. oktobra spriedums lietā T-171/99 *Corus UK*/Komisija, *Recueil*, II-2967. lpp., 55. punkts, un 2003. gada 3. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-44/01, T-119/01 un T-126/01 *Vieira* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1209. lpp., 86. punkts).

95 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai šajā gadījumā ir izpildīti nosacījumi, kas izvirzīti *de in rem verso* prasībai vai prasībai, kas pamatota ar *negotiorum gestion*, lai noteiktu, vai šie principi ir piemērojami.

96 Šajā sakarā, kā to apgalvo Komisija, ir jāsecina, ka šīs lietas faktiskajā un tiesiskajā kontekstā prasības sakarā ar nepamatotu iedzīvošanos vai neuzdoto lietvedību nevar tikt apmierinātas.

97 Saskaņā ar vispārējiem principiem, kas kopīgi dalībvalstu tiesību sistēmām, šīs prasības nevar celt tad, ja iedzīvojušās personas vai pārstāvamā ieguvums ir pamatots ar līgumu vai likumā paredzētu pienākumu. Turklāt saskaņā ar šiem pašiem principiem šādas prasības parasti var celt tikai pakārtoti, proti, gadījumā, kad cietusī persona, lai saņemtu to, kas tai pienākas, nevar celt nevienu citu prasību.

98 Šajā gadījumā ir skaidrs, ka līgumattiecības pastāv, pirmkārt, starp Komisiju un *Helmico* un, otrkārt, starp *Helmico* un prasītāju. Iespējamais tiešais kaitējums atbilst atlīdzībai, ko prasītājam ir parādā *Helmico* saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumiem, kuri noslēgti starp šīm divām pusēm un kuros šajā sakarā ir iekļauta šķīrējklauzula, kurā Anglijas un Velsas tiesas ir norādītas kā kompetentās iestādes iespējamo saistībā ar līgumu radušos strīdu risināšanai. Tādējādi nav apstrīdams tas, ka *Helmico* ir jāmaksā atlīdzība par prasītāja izpildītajiem darbiem un jāuzņemas iespējamā atbildība, kas izriet no nemaksāšanas, kā par to turklāt liecina tiesvedība, ko prasītājs šajā sakarā uzsācis pret *Helmico* un kas pašreiz, kaut arī ir apturēta, norisinās *High Court of Justice*. Ar iespējamo *Helmico* maksātnespēju nevar pamatot to, ka Komisija uzņemas šo atbildību, jo prasītājs nevar saistībā ar vienām un tām pašām tiesībām uz atlīdzību vērsties pie diviem dažādiem subjektiem. No lietas materiāliem izriet un lietas dalībnieki neapstrīd, ka minētā *High Court of Justice* notiekošā tiesvedība attiecas uz samaksu par pakalpojumiem, par ko ir runa šajā prasībā.

99 No tā izriet, ka iespējamo Komisijas iedzīvošanos vai prasītāja nonākšanu nabadzībā nevar atzīt par tādu, kas ir notikusi bez iemesla, jo to izcelsme ir pastāvošās līgumattiecības.

100 Uz līdzīgu argumentāciju var atsaukties arī tad, lai nepiemērotu principus, kas attiecas uz civilprasību saistībā ar neuzdoto lietvedību, kuru saskaņā ar vispārējiem principiem, kas kopīgi dalībvalstu tiesību sistēmām, var izmantot tikai atsevišķos izņēmuma gadījumos, lai vispārīgi un konkrētāk šīs prāvas faktiskajā un tiesiskajā kontekstā atbildību uzliktu valsts varas iestādei. Nosacījumi civilprasības celšanai, kas pamatota ar neuzdoto lietvedību, acīmredzami nav izpildīti šādu iemeslu dēļ.

101 Jānorāda, ka prasītāja līgumisko pienākumu izpildi attiecībā pret *Helmico* nav pamata atzīt par brīvprātīgu iesaistīšanos cita lietās, kas obligāti ir jāpārvalda, kā to paredz attiecīgā prasība. Pirms Krievijas projekta un Moldovas projekta izpildes uzsākšanas prasītājs 1998. gada oktobrī sazinājās ar Komisijas dienestiem, kā rezultātā tā darbība zaudē brīvprātīgas iniciatīvas raksturu. Turklāt secinājums, ko prasītājs izdarīja no 1998. gada 5. oktobra vēstules, saskaņā ar kuru Komisija nevarēja pārvaldīt attiecīgos projektus, šķiet kļūdains, ņemot vērā šīs vēstules saturu, kurā Komisija skaidri ir norādījusi uz tās iespēju "izmantot citus līdzekļus, lai garantētu projekta izpildi". Visbeidzot, prasītāja argumentācija ir pretrunā arī principiem, kas saistīti ar neuzdoto lietvedību, tiktāl, ciktāl runa ir par to, vai pārstāvamajam bija zināma lietveža darbība. Lietveža darbība parasti tiek veikta, pārstāvamajam par to nezinot vai vismaz tad, kad pārstāvamajam nav zināma nepieciešamība nekavējoties rīkoties. Prasītājs pats apgalvo, ka tā izvēle turpināt darbus 1998. gada oktobrī tika izdarīta pēc Komisijas ierosinājuma.

102 Vēl arī ir svarīgi norādīt, ka saskaņā ar judikatūru pašiem uzņēmējiem ir jāuzņemas ekonomiskie riski, kas ir neatņemama to veiktās darbības daļa, ņemot vērā katrā gadījumā pastāvošos apstākļus (skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 17. decembra

spriedumu lietā T-203/96 *Embassy Limousines & Services*/Parlaments, *Recueil*, II-4239. lpp., 75. punkts un tajā minētā judikatūra).

103 Nav pierādīts, ka prasītājam ir radīti neparasti un īpaši zaudējumi, kuri pārsniedz ekonomiskā riska un komercriska robežas, kas ir neatņemama tā veiktās darbības daļa. Visās līgumattiecībās pastāv zināms risks, ka viena līgumslēdzēja puse neizpildīs līgumu atbilstošā veidā vai kļūs maksātnespējīga. Līgumslēdzējām pusēm ir jāuzņemas šis risks pašā līgumā paredzētā veidā. Prasītājs ņēma vērā, ka *Helmico* nepilda savus līgumiskos pienākumus, bet, apzinoties visus apstākļus, nolēma turpināt pildīt savējos, nevis iesniegt formālu prasību. Šādi rīkojoties, tas uzņēmās komercrisku, ko var atzīt par parastu. Tas, vai šī izvēle tika izdarīta Komisijas ierosinājuma rezultātā un/vai bija pilnībā vai daļēji pamatota ar tā paļāvību, ka Komisija nodrošinās atlīdzību par tā sniegtajiem pakalpojumiem, ja *Helmico* nebūs spējīgs to izdarīt, attiecas uz pamatu, kas ir balstīts uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu.

104 No iepriekš izklāstītā izriet, ka abi pirmie prasītāja norādītie pamati, kas ir balstīti uz vispārējiem principiem, kuri kopīgi dalībvalstu tiesību sistēmām jautājumā par ārpuslīgumisko atbildību bez vainas, ir jānoraida kā nepamatoti.

Par lūgumiem, kas pamatoti ar Kopienas ārpuslīgumisko atbildību par tās iestāžu nelikumīgu darbību

Par tiesisko paļāvību

— Lietas dalībnieku argumenti

105 Prasītājs atsaucas uz judikatūru, saskaņā ar kuru tiesības pieprasīt tiesiskās paļāvības aizsardzību ir visām privātpersonām, kas atrodas situācijā, no kuras izriet, ka

Kopienu iestāde tām rada attiecīgas pamatotas cerības. Prasītājs cita starpā uzsver, ka uzņēmējiem ir jāuzņemas ekonomiskais risks, kas ir neatņemama to darbības daļa, ņemot vērā katram darījumam raksturīgos apstākļus.

106 Prasītājs apgalvo, ka sanāksme ar Komisijas dienestiem 1998. gada 2. oktobrī un vēlāka sarakste par īpaša *Helmico* bankas konta atvēršanu, attiecībā uz kuru tam bija izsniegts pilnvarojums, prasītājam radīja cerības, ka Komisijas dienesti parūpēsies par to, ka tam tiks atbilstoši samaksāts par tā veikto darbu.

107 Prasītājs uzskata, ka, ņemot vērā šīs cerības, tas veiksmīgi īstenoja Moldovas projektu un Krievijas projektu. Šādi rīkojoties, prasītājs neuzņēmās risku, kas ir neatņemama tā darbības daļa, jo, tā kā tas nebija noslēdzis līgumu ar Komisiju un tā kā tam nemaksāja *Helmico*, prasītājs jebkurā brīdī varēja pārtraukt attiecīgo pakalpojumu sniegšanu. Tā kā prasītājs strādāja Komisijas labā, tas varēja attiecīgi paļauties, ka attieksme pret to būs godīga un ka tas netiks pakļauts riskam nesaņemt atlīdzību par pakalpojumiem, kas sniegti pēc Komisijas dienestu neatlaidīgā lūguma.

108 Iedrošinot prasītāju veikt pakalpojumus, bet pēc tam atsakoties samaksāt par šiem pakalpojumiem *Helmico*, un neveicot pasākumus, lai nodrošinātu, ka prasītājam tiek atlīdzināts par tā veikto darbu, Komisija ir pieļāvusi kļūdu, kuras rezultātā iestājas tās ārpuslīgumiskā atbildība.

109 Prasītājs apgalvo, ka precīzas, kaut arī netiešas garantijas šajā gadījumā izriet no Komisijas rīcības kopumā, tai skaitā apstākļiem, ko veido Komisijas bezdarbība, kas īsumā raksturojami šādi:

— prasītājs vērsa Komisijas dienestu uzmanību uz to, ka *Helmico* nemaksā prasītājam un ka *Helmico* prasītāju ir maldinājis, iesniedzot viltotus dokumentus par rēķiniem, ko tas bija nodevis Komisijai;

— Komisijas dienesti to uzskatīja par krāpšanu, jo Kopienu līdzekļi tika izmaksāti *Helmico* un tas nebija samaksājis attiecīgo pakalpojumu sniedzējam, proti, prasītājam;

— prasītājs bija Komisijas dienestiem darījis zināmu savu nodomu turpmāk vairs neieguldīt savu laiku un līdzekļus līdz brīdim, kad tiks rasta iespēja izveidot mehānismu, kas nodrošinās to, ka tas saņems atlīdzību;

— Komisijas dienesti tika informēti par šāda mehānisma ieviešanu un necēla nekādus iebildumus. Šis mehānisms tika ieviests, izveidojot *Helmico* bankas kontu, attiecībā uz kuru prasītājam bija pilnvarojums;

— kāds Komisijas dienestu loceklis bija uztraucies par to, ka Krievijas projekts varētu netikt pabeigts, un bija brīdinājis prasītāju, ka Komisija varētu izpētīt citus līdzekļus, lai pabeigtu attiecīgā projekta izpildi, ja pusēm neizdotos atrisināt savas domstarpības;

— Komisijas dienesti ļāva prasītājam turpināt izpildīt Krievijas projektu un Moldovas projektu un neinformēja to, ka, tiklīdz minētie projekti tiks pabeigti, maksājumi *Helmico* tiks pārtraukti un tiks izdoti iekasēšanas rīkojumi;

— prasītājs faktiski pabeidza izpildīt Krievijas projektu un Moldovas projektu un Komisijas dienesti pieņēma ziņojumus par to izpildi;

— Komisija veica maksājumu *Helmico* bankas kontā, attiecībā uz kuru prasītājam bija pilnvarojums;

— kā izriet no Komisijas 2000. gada 22. marta vēstules, tās dienesti bija paredzējuši veikt tos papildu maksājumus prasītājam, kas aprēķināti, pamatojoties uz tā veikto darbu un izmaksām, kuras tam bija radušās, bet tie uzskatīja, ka pastāv tiesiska neskaidrība par to, vai šos maksājumus var apstrīdēt *Helmico*, vai tā likvidatori;

— tiklīdz prasītājs bija izpildījis Krievijas projektu un Moldovas projektu un tika pieņemti ziņojumi par projektu pabeigšanu, Komisija apturēja visus citus maksājumus un 2000. gada aprīlī attiecībā uz *Helmico* izdeva iekasēšanas rīkojumus;

— 2000. gada 15. jūnijā *Masdar* prezidents nosūtīja par ārējām attiecībām atbildīgajam Komisijas loceklim faksu, kurā viņš norādīja: "Ir pagājuši 18 mēneši kopš mēs brīdinājām Eiropas Komisiju par grūtībām, kas mums radušās attiecībās ar mūsu partneriem *Helmico* saistībā ar diviem iepriekš minētajiem

projektiem. Mēs esam saņēmuši apstiprinājumu tam, ka tad, ja mēs turpināsim īstenot projektus, Eiropas Komisija parūpēsies par to, ka mums tiek izmaksāta atlīdzība par sniegtajiem pakalpojumiem. Mēs turpinājām finansēt un īstenot abus projektus jūsu vārdā, sedzot lielas papildizmaksas, neraugoties uz to, ka apzinājāmies, ka *Helmico* bija apkrāpis *Masdar* un ka šie līdzekļi, iespējams, vairs nebūs atgūstami.";

— 2000. gada 25. jūlija vēstulē sniegtajā Komisijas locekļa atbildē nebija apstrīdēts *Masdar* prezidenta paziņojums, ka *Masdar* bija saņēmis apstiprinājumu, ka tam tiks samaksāts.

110 Komisija atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uzņēmējiem ir jāuzņemas ekonomiskais risks, kas ir neatņemama to darbības daļa, ņemot vērā katrā gadījumā pastāvošos apstākļus. Šo noteikumu tomēr mīkstina tiesiskās paļāvības ievērošanas princips. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības pieprasīt tiesiskās paļāvības aizsardzību ir visām privātpersonām, kas atrodas tādā situācijā, no kuras izriet, ka Kopienu iestāde, sniedzot precīzas garantijas, tām ir radījusi pamatotas cerības.

111 Komisija uzskata, ka sanāksmi ar Komisijas dienestiem 1998. gada 2. oktobrī un vēlāko saraksti, uz kuru atsaucas prasītājs, nav pamata uzskatīt par Komisijas dienestu "precīzu garantiju", saskaņā ar ko tie ir parūpējušies par to, lai prasītājs faktiski saņemtu atlīdzību par veiktajiem darbiem.

112 Saistībā ar attiecīgo sanāksmi Komisija norāda, ka prasītājam ir jāpierāda, ka šajā sanāksmē faktiski tika sniegtas šīs garantijas vai vismaz paziņojumi, ko var attiecīgi

uzskatīt par šādām garantijām, bet prasītājs to nav pierādījis. Komisija norāda, ka tā joprojām ir gatava šo lietu atrisināt mierizlīguma ceļā, samaksājot EUR 249 314,35 lielu summu, kas atbilst to pakalpojumu vērtībai, par kuriem prasītājs ir iesniedzis rēķinus pēc šīs sanāksmes, ja tas var iesniegt minēto pierādījumu.

113 Saistībā ar 1998. gada 5. oktobra faksu, kas nosūtīts *Helmico*, Komisija tikai norādīja, ka, pirmkārt, tā uztraucās, ka domstarpības starp *Helmico* un prasītāju varētu apdraudēt Krievijas līguma izpildi un, otrkārt, mēģināja iegūt garantijas tam, ka *Helmico* un prasītājs faktiski izpildīs savu attiecīgo līgumu noteikumus.

114 Komisija uzskata, ka vēlāk notikušo saraksti nevar uzskatīt par šādu garantiju. Faktiski saraksti veidoja vai nu prasītāja un *Helmico* vēstules, vai arī vēstules, ko *Helmico* bija nosūtījis Komisijai. Šajās vēstulēs galvenokārt ir iekļauta garantija, ka *Helmico* un prasītājs ir atrisinājuši savas domstarpības un ka Krievijas līgums un Moldovas līgums tiks izpildīti. Tajās ir iekļauta arī cita informācija, it īpaši tā, ka attiecīgo projektu pārvaldība tika nodota *Masdar* prezidentam un ka daži maksājumi, kas veicami saskaņā ar minētajiem līgumiem, turpmāk ir jāieskaita bankas kontā, kurš pieder *Masdar*. Šī informācija attiecas tikai uz pasākumiem, kas veikti šo personu starpā, lai palīdzētu novērst to atšķirības viedokļos, un to nevar uzskatīt par piedāvājumu grozīt sākotnējos līguma nosacījumus, ko šīs personas nodevušas Komisijai.

115 Komisija apstrīd arī to, ka tās atturēšanos no darbības 2000. gada 25. jūlija vēstulē saistībā ar 2000. gada 15. jūnija vēstulē *Masdar* izteikto apgalvojumu, saskaņā ar kuru tas "ir saņēmis apstiprinājumu tam, ka gadījumā, ja [tas] turpinās īstenot projektus, Eiropas Komisija parūpēsies par to, ka [tas saņem atlīdzību] par [saviem] pakalpojumiem", varētu uzskatīt par skaidru garantiju vai klusējot izteiktu

apstiprinājumu tam, ka *Masdar* bija izveidojis līgumattiecības ar Komisiju, vai tam, ka Komisija bija apņēmusies panākt, ka prasītājam tiks samaksāts par visiem darbiem, kas izpildīti saskaņā ar līgumu ar *Helmico* (Pirmās instances tiesas 1990. gada 27. marta spriedums lietā T-123/89 *Chomel*/Komisija, *Recueil*, II-131. lpp., 27. punkts).

116 Komisija turklāt atgādina, ka, lai varētu atsaukties uz principu par tiesiskās paļāvības aizsardzību, prasītājam ir jāpierāda, ka pastāv cēloņsakarība starp sniegtajām garantijām un ciestajiem zaudējumiem. Citiem vārdiem sakot, tam ir ne tikai jāpierāda, ka attiecīgā Kopienu iestāde ir sniegusi garantijas, bet arī ka tam ir nodarīts kaitējums, rīkojoties atbilstoši minētajām garantijām (iepriekš minētais spriedums lietā *Embassy Limousines & Services*/Parlaments).

117 Tādējādi, pat ja pieņem, ka 2000. gada 25. jūlija vēstulē bija iekļauta garantija, ka prasītājs saņems atlīdzību, minētā garantija ir neefektīva, jo iespējamais kaitējums, kas prasītājam nodarīts tāpēc, ka tam bija jāsedz izdevumi, kuri radušies, lai izpildītu līgumu, kas noslēgts ar *Helmico*, radās pirms minētā datuma.

118 Komisija lūdz atzīt, ka prasītājam netika sniegtas precīzas garantijas, un noraidīt prasību, kas pamatota ar tiesisko paļāvību.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

119 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības pieprasīt tiesiskās paļāvības aizsardzību, kas ir viens no Kopienu tiesību pamatprincipiem, ir visām privātpersonām, kas atrodas tādā situācijā, no kuras izriet, ka Kopienu iestāde, sniedzot tām precīzas garantijas, rada tām pamatotas cerības. Par šādām garantijām uzskata jebkādā veidā paziņotu precīzu, beznosacījumu un saskaņotu informāciju, kas iegūta no pilnvarotiem un uzticamiem avotiem (skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 21. jūlija spriedumu

apvienotajās lietās T-66/96 un T-221/97 *Mellet*/Tiesa, *Recueil FP*, I-A-449. lpp. un II-1305. lpp., 104. un 107. punkts un tajos minētā judikatūra). Judikatūrā ir noteikts arī tas, ka tiesiskās paļāvības princips ir tiesību princips, kas piešķir tiesības privātpersonām (Pirmās instances tiesas 2001. gada 6. decembra spriedums lietā T-43/98 *Emesa Sugar*/Padome, *Recueil*, II-3519. lpp., 64. punkts). Tādējādi šī principa pārkāpuma rezultātā var iestāties Kopienas atbildība. Tomēr uzņēmumiem ir jāuzņemas ekonomiskais risks, kas ir neatņemama to darbības daļa, ņemot vērā katram darījumam raksturīgos apstākļus (šajā sakarā skat. Tiesas 1978. gada 25. maija spriedumu apvienotajās lietās 83/76 un 94/76, 4/77, 15/77 un 40/77 *HNL* u.c./Padome un Komisija, *Recueil*, 1209. lpp., 7. punkts, un 1986. gada 24. jūnija spriedumu lietā 267/82 *Développement* un *Clemessy*/Komisija, *Recueil*, 1907. lpp., 33. punkts).

120 No lietas materiāliem izriet, ka prasītāja minētās cerības ir saistītas ar to, ka Komisija tam samaksās par pakalpojumiem, kas atbilstoši līgumam sniegti *Helmico*. Šajā gadījumā ir jāsecina, ka Komisijas izsniegtos rakstveida dokumentus, kas ir Pirmās instances tiesas rīcībā, nekādā ziņā nevar uzskatīt par precīzām garantijām tam, ka Komisija apņemas samaksāt par prasītāja sniegtajiem pakalpojumiem, kas tam varētu radīt pamatotas cerības.

121 1998. gada 5. oktobrī *Helmico* tika nosūtīts fakss, un tajā turklāt bija iekļauts brīdinājums, ka tad, ja Krievijas projekta īstenošana izrādītos apdraudēta, projekta īstenošanai Komisija varētu izmantot citus līdzekļus, atsakoties no *Helmico* un prasītāja veidotā konsorcija pakalpojumiem. Tādējādi no šīs vēstules neizriet ne Komisijas "neatlaidīgais lūgums", lai prasītājs par katru cenu īsteno Krievijas projektu, ne arī garantija, ka tad, ja *Helmico* nesamaksās prasītājam, Komisija uzņemsies to izdarīt.

122 Pirmās instances tiesa arī uzskata, ka saraksti, kas attiecas uz īpaša *Helmico* bankas konta atvēršanu, attiecībā uz kuru prasītājam bija izsniegts pilnvarojums, nevar

uzskatīt par prasītājam sniegtu garantiju, jo Komisija nebija izteikusi savu viedokli šajā sarakstē, ko veidoja vai nu prasītāja un *Helmico* vēstules, vai arī vēstules, ko *Helmico* bija nosūtījis Komisijai. No šīm vēstulēm Komisijai kļuva zināma atsevišķa informācija, kas attiecas uz finanšu noteikumiem, par ko bija vienojušās šīs abas puses. To, ka Komisija pieņēma zināšanai *Helmico* bankas konta maiņu, kaut arī zināja, ka prasītājam attiecībā uz šo kontu ir izsniegts pilnvarojums, nevar uzskatīt par prasītājam sniegtu papildu garantiju.

123 Šāda garantija neizriet no 1999. gada 29. jūlija vēstules, ko Komisija nosūtīja prasītājam. Šajā vēstulē prasītājs tika informēts par Komisijas lēmumu samaksāt tikai EUR 200 000 lielu summu, kas tiks ieskaitīta *Helmico* kontā, pamatojoties uz tā izsniegtajiem rēķiniem, kā arī apturēt visus turpmākos maksājumus līdz brīdim, kad tiks atrisināts jautājums par finanšu pārkāpumiem, kas pieļauti saistībā ar Moldovas projektu un Krievijas projektu. Šajā vēstulē bija skaidri norādīts arī tas, ka turpmākie maksājumi netiks veikti atbilstoši prasītāja veiktajiem darbiem, bet gan atbilstoši *Helmico* izrakstītajiem rēķiniem, un ka tie tiks koriģēti atbilstoši revīzijas rezultātiem, kas veikta par Kopienas līdzekļu izmantošanu.

124 Runājot par vēstuli, ko Komisija nosūtīja prasītājam 2000. gada 22. martā, ir jānorāda, ka analīze, saskaņā ar kuru šajā vēstulē bija iekļautas garantijas par maksājumiem, ir pretrunā šīs vēstules saturam, saskaņā ar kuru Komisija ir skaidri atteikusies apmierināt prasītāja lūgumu, lai, ņemot vērā sekas, ko no juridiskā viedokļa radītu *Helmico* iespējamā maksātnespēja, Komisija tam atlīdzību izmaksā tieši, ņemot vērā līgumattiecības, kas pastāv starp *Helmico* un *Masdar*.

125 Visbeidzot, runājot par 2000. gada 25. jūlija vēstuli, kā Komisija pamatoti norāda, tās atturēšanos rīkoties saistībā ar prasītāja pirmoreiz izteikto apgalvojumu par to, ka

pastāv tās sniegtas garantijas, nevar uzskatīt par šī apgalvojuma apstiprinājumu, un arī pašu vēstuli nevar uzskatīt par precīzu Komisijas sniegtu garantiju.

126 Pirmās instances tiesas rīcībā arī nav pierādījumu, kas apstiprinātu, ka minētās garantijas tika sniegtas 1998. gada 2. oktobra sanāksmē.

127 Turklāt, ņemot vērā citus lietas materiālos iekļautos dokumentus, iepriekš minētais šķiet maz iespējams. Precīzas garantijas prasītājam izmaksāt atlīdzību tieši *a fortiori* nozīmētu sākotnējo līguma noteikumu grozīšanu. Šajos apstākļos ir jānorāda, ka tad, ja sākotnējie līguma noteikumi ir formulēti rakstveidā, grozījumi tajos parasti arī ir jāizdara rakstveidā. Uz skaidru lūgumu apstiprināt grozījumu pieņemšanu, kas Komisijai tika izteikts 1998. gada 6. oktobra faksā, kuru kopīgi bija parakstījuši *Helmico* un prasītājs, netika sniegta atbilde. No tā var secināt, ka Komisijas patiesā griba nebija atkāpties no spēkā esošajām tiesībām un pienākumiem. Komisijas attieksme, kā izriet no rakstveida dokumentiem un faktiskajiem apstākļiem, šķiet, ir saskanīga, jo tā visu laiku izvairījās uzņemties tiešas saistības ar prasītāju un mēģināja saglabāt līgumattiecības tikai ar *Helmico* gan saistībā ar saraksti, gan saistībā ar maksājumiem, kas bija jāveic pēc 1998. gada 2. oktobra sanāksmes.

128 No Komisijas atbildes uz Pirmās instances tiesas rakstveida jautājumiem izriet, ka šīs sanāksmes protokols netika sagatavots, kas tai piešķir neformālu raksturu. Šajos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka nebūtu saprātīgi atzīt, ka Komisija būtu varējusi uzņemties saistības par tik lielām summām šāda veida sanāksmē vēl jo vairāk tāpēc, ka netika veikta neviena vēlāka darbība, kas attiecīgā gadījumā varētu apstiprināt šādu saistību uzņemšanos. Visbeidzot, pat ja atzītu, ka neformālas sanāksmes laikā Komisijas ierēdnis ir izteicis mutiskus precizējumus jautājumā par

atlīdzību, katrā ziņā nebūtu saprātīgi, ja rūpīgs un apdomīgs uzņēmējs, pamatojoties uz šādiem apgalvojumiem, uzņemtos saistības veikt darbus, kas saistīti ar augstām izmaksām, nepastāvot citām garantijām šajā sakarā.

129 Runājot par piedāvājumu, ko Komisija izteikusi prasītājam 2003. gada 15. maija faksā, par labprātīgu EUR 249 314,35 lielas summas izmaksāšanu par darbiem, kas veikti pēc *Helmico* īstenotās krāpšanas atklāšanas, no minētā faksa skaidri izriet, ka šim piedāvājumam tika izvirzīts nosacījums, ka ir jābūt pierādījumam par Komisijas un prasītāja starpā panāktu vienošanos, ka Komisija prasītājam atlīdzību izmaksās tieši, ja tas īstenos Krievijas projektu un Moldovas projektu. Prasītājs nevarēja iesniegt šādu pierādījumu ne Komisijai, ne arī Pirmās instances tiesai, bet varēja izteikt tikai apgalvojumus, kas nešķiet pierādīti, ņemot vērā citus lietas materiālos iekļautos dokumentus.

130 Šajos apstākļos ir jāsecina, ka pieejamie dokumenti, kas tika izskatīti atsevišķi vai visi kopā, neliecina par precīzām Komisijas sniegtām garantijām, kuras varēja radīt prasītājam pamatotas cerības, kas tam ļautu atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

131 Tā rezultātā trešais pamats, kas balstīts uz tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu, ir jānoraida kā nepamatots.

Par vainu vai nolaidību

— Lietas dalībnieku argumenti

132 Prasītājs uzskata, ka no vispārējiem principiem par ārpuslīgumisko atbildību vainas dēļ, kas ir spēkā civiltiesību sistēmās, un principa par atbildību par deliktu nolaidības

dēļ, kas ir spēkā anglo-sakšu tiesību sistēmās, izriet, ka tad, ja Komisija izmanto savas pilnvaras apturēt līgumā paredzētos maksājumus līgumslēdzējas puses pieļautu kļūdu, izdarītu pārkāpumu vai īstenotas krāpšanas gadījumā, tai vajadzētu izrādīt atbilstošu rūpību, lai nodrošinātu, ka tā nekaitē trešām personām, vai attiecīgā gadījumā atlīdzināt trešām personām nodarīto kaitējumu.

133 Šajā gadījumā Komisijas dienestiem tomēr vajadzēja zināt, ka, apturot maksājumu veikšanu *Helmico*, prasītājs nesaņems atlīdzību par pakalpojumiem, ko tas labā ticībā sniedzis Komisijai kā *Helmico* apakšuzņēmējs. Nevar apgalvot, ka prasītājam nodarītais kaitējums nav nekas vairāk kā tikai parasts komercrisks, kas saistīts ar parādnieka nemaksāšanu. Šī lieta nav saistīta ar šāda veida riska iestāšanos, bet ar to, ka Komisija apzināti ir izmantojusi prerogatīvas, kas nebija pieejamas privāttiesību uzņēmējiem, un šī iemesla dēļ Komisijai bija jāizmanto īpašas pilnvaras, kuras tai piešķir Finanšu regula, lai novērstu vai samazinātu kaitējumu, ko tā, apzinoties visus apstākļus, rada trešām personām.

134 Komisija varēja samaksāt *Helmico*, maksājumus ieskaitot īpašajā kontā, attiecībā uz kuru prasītājam bija izsniegts pilnvarojums, tāpat kā EUR 200 000 lielo maksājumu, ko tā veica 1999. gada septembrī. Tādējādi Komisija varēja izpildīt savu līgumisko pienākumu pret *Helmico* un arī savu ārpuslīgumisko pienākumu — izvairīties prasītājam radīt kaitējumu. Šajā gadījumā visas iespējamās prasības par parāda atgūšanu, ko iesniedzis *Helmico* likvidators, būtu vērstas pret prasītāju, nevis pret Komisiju, jo līdzekļus no *Helmico* konta būtu izņēmis tieši prasītājs.

135 Šo iemeslu dēļ prasītājs apgalvo, ka Komisijai ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko tā prasītājam radījusi ar lēmumu apturēt maksājumu veikšanu *Helmico*.

136 Komisija apstrīd prasītāja apgalvojumu. Vispirms Komisija norāda, ka gadījumā, ja tā nolemj, ka ir jāaptur maksājumi, jāatsakās maksāt vai jāatgūst saskaņā ar līgumu jau izmaksātās summas, tai nav pienākuma rūpēties par trešām personām. Turklāt tā uzskata, ka, pat ja tai būtu šāds pienākums, tā šajā gadījumā pastāvošajos apstākļos ir izrādījusi saprātīgas rūpes. Visbeidzot, tā apgalvo, ka prasītājs nav pierādījis, ka pastāv cēloņsakarība starp norādīto vainu un zaudējumiem, kas tam esot radīti.

137 Komisija uzskata, ka tad, ja tā nolemj apturēt vai atgūt parādus, tai kā sabiedrisko līdzekļu turētājai ir konkrēti pienākumi, kādi nav privāttiesību uzņēmējiem. Komisijai ir jāievēro kārtība, kas neattiecas uz uzņēmējiem. Atbilstoši šai kārtībai tā *a fortiori* ir atbrīvota no pienākuma ņemt vērā trešo personu, piemēram, personu, kas ir noslēgušas apakšuzņēmuma līgumu, finansiālās intereses, ja tā pārbauda, vai ir jāizmanto pilnvaras, kuras tai piešķirtas saskaņā ar Finanšu regulu.

138 Pat ja būtu jāuzskata, ka Komisijai ir pienākums ņemt vērā prasītāja intereses, kad tā pārbauda, vai ir jāaptur maksājumi *Helmico*, kā tas nav šajā gadījumā, Komisija uzsver, ka tā katrā ziņā ir rīkojusies saprātīgi. Revīzijas ziņojums norāda, ka *Helmico* ir vainojams smagā krāpšanā. Šī krāpšana, kas izpaudās kā rēķinu iesniegšana par darbiem, kas nav veikti, bija būtiska un tieši ietekmēja summas, ko *Helmico* bija tiesības pieprasīt saskaņā ar līgumu. Tādējādi Komisijas lēmumu nevar atzīt par nesaprātīgu.

139 Saistībā ar cēloņsakarību Komisija norāda, ka tad, ja tā būtu samaksājusi atlikušo summu, kas, iespējams, bija jāizmaksā *Helmico*, nekādā ziņā nav pārliecības, ka šī summa tiktu nodota prasītājam. Ja Komisija tieši prasītājam būtu samaksājusi summas, kas, iespējams, bija jāizmaksā *Helmico*, tā, nepastāvot līgumiskam pienākumam to darīt, būtu riskējusi tikt atzīta par *Helmico* parādnieci un piešķirt

slepenu priekšrocību atsevišķam parādniekam, proti, prasītājam. Tādējādi tā sevi būtu pakļāvusi riskam maksāt divreiz vienu un to pašu parādu, ja likvidators nolemtu atgūt parādus, kas pienākas *Helmico*.

— Pirmās instances tiesas vērtējums

140 No prasītāja procesuālajiem rakstiem izriet, ka Komisijas rīcība, par kuru tā tiek vainota, ir *Helmico* izmaksājamo maksājumu apturēšana. Šīs Komisijas rīcības nelikumība izpaužas kā saprātīga neparūpēšanās nodrošināt to, ka, īstenojot minēto apturēšanu, tā nekaitē trešām personām, un attiecīgā gadījumā atlīdzināt šīm trešām personām šādā veidā nodarīto kaitējumu.

141 Pirmkārt, Pirmās instances tiesa norāda, ka prasītājs tikai apgalvo, ka šāds rūpības pienākums pastāv, nesniedzot par to nekādus pierādījumus vai neizklāstot juridisko argumentāciju sava apgalvojuma pamatojumam, ne arī precizējot šāda pienākuma avotu un apmēru. Pirmās instances tiesa uzskata, ka ļoti neskaidra norāde uz tiem vispārējiem principiem par ārpuslīgumisko atbildību vainas dēļ, kas ir spēkā civiltiesību sistēmās, un to atbildību par deliktu nolaidības dēļ, kura ir spēkā anglosakšu tiesību sistēmā, nepierāda, ka Komisijai ir pienākums ņemt vērā trešo personu intereses, pieņemot lēmumu par maksājumu apturēšanu tās līgumattiecību ietvaros. Šis pats apsvērums attiecas uz iespējamo Komisijas pienākumu ieskaitīt naudu kontā, attiecībā uz kuru prasītājam ir izsniegts pilnvarojums. Pirmās instances tiesa tāpat kā Komisija secina arī to, ka prasītājs nav pierādījis, ka pastāv cēloņsakarība starp norādītā pienākuma pārkāpumu un minētajiem zaudējumiem. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Pirmās instances tiesa uzskata, ka ceturtais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

142 No iepriekš izklāstītā izriet, ka trešais un ceturtais prasītāja norādītais pamats, kas ir balstīti uz režīmu, kurš paredz atbildību par deliktu, ir jānoraida.

Par pierādījumu iesniegšanu

143 Ar atsevišķu dokumentu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2004. gada 20. decembrī, prasītājs atbilstoši Reglamenta 68. panta 1. punktam iesniedza pieteikumu nopratināt prasītāja administratoru — *W.* — saistībā ar 1998. gada 2. oktobrī starp prasītāju un Komisijas dienestiem notikušās sanāksmes saturu.

144 Savos apsvērumos par pieteikumu nopratināt liecinieku, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegti 2005. gada 3. februārī, Komisija neiebilst pret *W.* nopratināšanu, ar nosacījumu, ka tiks uzklausīti arī *K.* un *H.*, kas minētajā sanāksmē pārstāvēja Komisiju.

145 Saskaņā ar Reglamenta 68. pantu Pirmās instances tiesa var pēc kāda lietas dalībnieka pieteikuma vai arī pēc savas ierosmes prasīt, lai saistībā ar noteiktiem faktiem tiek nopratināti liecinieki. Nepieciešamība veikt šādu pierādījumu savākšanas pasākumu ir jāizvērtē, ņemot vērā strīda atrisināšanai būtiskus faktus, un tā ir atkarīga no iespējas Pirmās instances tiesai sniegt noderīgu nolēmumu, pamatojoties uz secinājumiem, pamatiem un argumentiem, kas izteikti gan rakstveida, gan mutvārdu procesa laikā, un ņemot vērā iesniegtos dokumentus (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2001. gada 20. jūnija spriedumu lietā T-146/00 *Ruf* un *Stier*/ ITSB (attēls "DAKOTA"), *Recueil*, II-1797. lpp., 65. punkts).

146 Prasītājs savu pieteikumu pamato ar to, ka nepastāv rakstveida pierādījumi par šīs sanāksmes saturu. Prasītājs uzskata, ka *W.* liecība ļautu noskaidrot faktiskos apstākļus saistībā ar, pirmkārt, prasītāja nodomu turpināt īstenot iesāktos projektus un, otrkārt, Komisijas ierēdņa reakciju attiecībā uz iespējamo darbu apturēšanu pēc šīs sanāksmes.

147 Prasītājs sniedz norādes par iespējamās *W.* liecības saturu. Šī liecība pierādītu, ka "Komisijas dienesti ļoti vēlas, lai Krievijas projekts tiktu īstenots, un *W.* bija gatavs uz to, ka prasītājs turpinās strādāt saistībā ar Krievijas projektu, ja tas var cerēt, ka saņems atlīdzību par veikto darbu un ka tam tiks atlīdzinātas radušās izmaksas".

148 Turpmākie fakti apstiprina informāciju, kas tika iegūta, uzklausot liecinieku, un Komisija neapstrīd šādu faktu interpretāciju, kas tai piešķir pierādījuma spēku. Taču, pat ja atzītu, ka šādas liecības saturs ir pierādīts fakts, tas labākajā gadījumā tomēr pierāda tikai to, ka prasītājam un Komisijai ir kopīga griba, lai prasītājs īstenotu Krievijas projektu un Moldovas projektu un saņemtu atlīdzību par darbu, neņemot vērā *Helmico* problēmas. Ņemot vērā citus lietas materiālos iekļautos dokumentus, nav šaubu, ka abām šīm pusēm ir šāda griba. Tomēr ar to nepietiek, lai pierādītu, ka pastāv precīza, beznosacījumu un saskaņota informācija par to, ka Komisija apņemas, sākot no minētās dienas, prasītājam izmaksāt atlīdzību tieši.

149 No iepriekš izklāstītā izriet, ka strīda risinājums katrā ziņā nevar būt atkarīgs tikai no šīs liecības un ka Pirmās instances tiesa var sniegt noderīgu nolēmumu, pamatojoties uz secinājumiem, pamatiem un argumentiem, kas izteikti gan rakstveida, gan mutvārdu procesa laikā, un ņemot vērā iesniegtos dokumentus. Tā rezultātā prasītāja pieteikums par liecinieku nopratināšanu tiek noraidīts.

150 No visiem iepriekš izklāstītajiem argumentiem izriet, ka par iespējamajiem zaudējumiem nav vainojama Kopienu iestāde vai struktūra. Šajos apstākļos prasība ir jānoraida kopumā kā nepamatota un nav jāpārbauda, vai šajā gadījumā ir izpildīti citi nosacījumi par Kopienu ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos.

Par tiesāšanās izdevumiem

151 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

152 Tā kā prasītājam spriedums ir nelabvēlīgs, tam bez paša tiesāšanās izdevumiem jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar Komisijas prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

nospriež:

1) prasību noraidīt;

2) prasītājs atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2006. gada 16. novembrī.

Sekretārs

E. Coulon

Priekšsēdētājs

M. Vilaras